

Годишњи извештај о примени Смерница и других начина укључивања организација цивилног друштва у радне групе за 2023. годину

Делокруг рада Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог дефинисан Законом о министарствима („Сл. гласник РС“, бр. 128/20 и 116/22) у погледу сарадње са цивилним друштвом подразумева обављање послова државне управе који се односе и на: припрему прописа којима се уређује положај удружења и других организација цивилног друштва, изузев политичког и синдикалног организовања; иницирање дијалога са цивилним друштвом о питањима од заједничког интереса; припрему и спровођење стратешких докумената који се односе на стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва, с циљем даљег развоја сарадње јавног, приватног и цивилног сектора; мере и активности с циљем подизања капацитета и одрживости рада и деловања удружења и других организација цивилног друштва; прикупљање и дистрибуирање информација од значаја за рад удружења и других организација цивилног друштва; сарадњу са надлежним органима у обављању послова који се односе на програмирање и управљање претприступним и другим фондовима Европске уније за подршку цивилном друштву, као и друге послове одређене законом.

За квалитетна законска решења, а посебно њихову успешну примену и жељене резултате у пракси, од суштинског је значаја пружити прилику свим заинтересованим актерима да се укључе у процес њиховог креирања од најраније фазе. У складу са повереним мандатом, Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог (у даљем тексту: Министарство), настоји да промовише, подстакне и обезбеди учешће организација цивилног друштва у процесу припреме, доношења и праћења примене прописа и докумената јавних политика.

Један од начина подршке државним органима у процесу укључивања представника цивилног друштва у законодавни процес и кључни механизам укључивања организација цивилног друштва у просец израде докумената јавних политика и прописа заснива се на процедури уређеној Закључком о усвајању Смерница за укључивање организација цивилног друштва у радне групе за израду предлога докумената јавних политика и нацрта, односно предлога прописа („Сл. гласник РС“, бр. 8/20 и 107/21) (у даљем тексту: Смернице). Наведним смерницама Министарство је задужено да у сарадњи са надлежним органима државне управе који одлуче да укључе представнике организација цивилног друштва, спроводи поступак предвиђен овим смерницама.

Сврха Смерница је усмеравање рада органа државне управе у циљу учешћа организација цивилног друштва (у даљем тексту: ОЦД) у припреми, усвајању и праћењу примене прописа, како би се обезбедила њихова делотворна и ефикасна примена.

Учешће ОЦД у процесу доношења одлука (јавних политика и прописа) директно доприноси остваривању начела доброг управљања, јер, користећи различите форме партиципације грађана и ОЦД, државна управа остварује боља постигнућа, постаје транспарентнија, одговорнија, стиче више кредибилитета и унапређује квалитет и делотворност усвојених одлука.

Основни циљеви Смерница су даље унапређење учешћа ОЦД у процесима припреме, доношења и праћења примене прописа и докумената јавних политика.

Кључно је да Смеренице као званични документ Владе Републике Србије, јасно изражавају очекивање да сви органи државне управе заузму проактиван став према укључивању ОЦД у наведене процесе и да ОЦД посматрају као равноправне сараднике.

I Примена Смерница за укључивање организација цивилног друштва у процес доношења прописа

Министарство је током 2023. године наставило са активностима промоције и обезбеђивања учешћа ОЦД у процес припреме, доношења и праћења примене прописа и докумената јавних политика.

У 2023. години објављени су и реализовани следећи позиви:

- 1. Јавни позив организацијама цивилног друштва за подношење кандидатуре за чланство у Савету за праћење спровођења Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2022. до 2030. године.** Јавни позив је расписан у периоду од 09. до 31. јануара. 2023. године. На Јавни позив пријавило се 18 ОЦД-а од којих је 12 ОЦД-а испунило услове прописане Јавним позивом, те је Комисија у Предлогу представника цивилног друштва предложила укључивање представника и њихових заменика из свих 12 организација које су поднеле пријаве на Јавни позив и испуниле унапред дефинисане критеријуме.
- 2. Јавни позив организацијама цивилног друштва за подношење кандидатуре за чланство у Савету за родну равноправност Владе Републике Србије** који је био расписан у периоду од 11. до 31. јануара 2023. године. Од 14 ОЦД-а које су поднеле своје пријаве, 7 организација је испунило критеријуме дефинисане јавним позивом те је Комисија у Предлогу представника ОЦД предложила кандидате из свих 7 организација.
- 3. Јавни позив организацијама цивилног друштва за подношење кандидатуре за чланство у Савету за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва** чији је рок за подношење пријава трајао од 24. маја до 7. јуна 2023. године. Од 15 пријављених ОЦД 13 пријава је испуњавало услове прописане Јавним позивом. У складу са Јавним позивом, задатак Комисије био је да утврди испуњеност критеријума који су њиме прописани, те сачини и објави листу кандидата који су испунили тражене критеријуме, док је друга фаза изборног процеса подразумевала гласање за кандидате од стране ОЦД-а. Друга фаза процеса избора представника цивилног друштва за чланство у овом Савету отпочела је 23. јуна 2023. године упућивањем позива ОЦД за гласање за кандидате са коначне Листе прихваћених кандидатура за чланство у Савету. Гласало је 484 ОЦД, на основу чега је изабрано 11 представника организација и њихових заменика који су добили највећи број гласова.
- 4. Јавни позив организацијама цивилног друштва за подношење кандидатуре за учешће у процесу израде новог планског документа у области трговине људима** упутило је Министарство у сарадњи са Министарством унутрашњих послова. Рок за подношење пријава трајао је од 13. до 21. јула 2023. године. На Јавни позив поднето је 6 пријава и како су све ОЦД-а су испуниле унапред дефинисане критеријуме Комисија је предложила министру унутрашњих послова представнике и заменике из свих 6 организација.

5. **Јавни позив организацијама цивилног друштва за предлагање кандидата за чланство у Комисији за решавање притужби у седишту Министарства унутрашњих послова Републике Србије** упутили су Министарство у сарадњи са Министарством унутрашњих послова. Јавни позив је био расписан у периоду од 01. августа до 15. септембра 2023. године. На Јавни позив пристигло је пет пријава ОЦД-а док су три пријаве испуниле унапред дефинисане критеријуме. У складу са циљевима и критеријумима јавног позива, Комисија је предложила три представника ОЦД за чланство у Комисији за решавање притужби у седишту Министарства унутрашњих послова.
6. **Јавни позив организацијама цивилног друштва за чланство у Радној групи за израду Стратегије за примену Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине (Архуска конвенција) са Акционим планом** упућен је у сарадњи са Министарством заштите животне средине. Рок за подношење пријава трајао је од 01. августа до 01. септембра 2023. године. На Јавни позив пријавило се 11 ОЦД-а, док је 8 организација испунило критеријуме дефинисане Јавним позивом те је Комисија предложила Министру заштите животне средине представнике и заменике из 8 организација.
7. **Јавни позив организацијама цивилног друштва за подношење кандидатуре за чланство у Посебној радној групи за израду Стратегије за праћење и унапређење стања људских права у Републици Србији за период од 2024. до 2030. године** чији рок за подношење пријава био је од 14. до 28. августа 2023. године. На Јавни позив пријавило се 16 ОЦД-а и све пријаве су испуниле унапред дефинисане критеријуме те је Комисија предложила представнике и заменике из свих 16 организација.
8. **Јавни позив организацијама цивилног друштва за предлагање кандидата за чланство у Радној групи за израду Предлога програма заштите природе Републике Србије 2024-2032. године** упућен је у сарадњи са Министарством заштите животне средине. Рок за подношење пријава трајао је од 21. августа до 04. септембра 2023. године. На Јавни позив пријавило се 4 ОЦД-а, а у складу са циљем јавног позива предложен је 1 представник ОЦД-а.
9. **Јавни позив организацијама цивилног друштва за подношење кандидатуре за учешће у изради Акционог плана за спровођење Стратегије за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период од 2021. до 2025. године** Министарство је упутило у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Рок за подношење пријава трајао је од 25. августа до 11. септембра 2023. године. На Јавни позив пријавиле су се 2 ОЦД-а и обе су испуниле јавним позивом дефинисане критеријуме и њихови представници су предложени министру за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.
10. **Јавни позив организацијама цивилног друштва за предлагање кандидата за чланство у Радној групи за израду Предлога акционог плана за 2024. и 2025. годину за спровођење Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године** са роком за подношење пријава од 28. августа до 11. септембра 2023. године. На Јавни позив пријавило се 9 ОЦД-а а предложени су представници и заменици из 6 организација које су испуниле унапред дефинисане критеријуме.

11. **Јавни позив организацијама цивилног друштва за подношење кандидатуре за чланство у Радној групи за израду Предлога акционог плана за период 2024-2025. године за спровођење Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2022. до 2030. године.** Рок за подношење пријава трајао је од 28. августа до 11. септембра 2023. године. На Јавни позив пријавило се 8 ОЦД-а док су изабрани представници и заменици из 7 организација које су испуниле унапред дефинисане критеријуме.
12. **Јавни позив организацијама цивилног друштва за предлагање кандидата за чланство у Посебној радној групи за израду Предлога акционог плана за спровођење Стратегије за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва за период од 2022 - 2030. године, за период 2024-2026. године** расписан је са роком за подношење пријава од 05. до 26. септембра 2023. године. На Јавни позив пријавиле су се 22 ОЦД-а док су изабрани представници и заменици из 16 организација које су испуниле унапред дефинисане критеријуме.
13. **Јавни позив удружењима и другим организацијама цивилног друштва за предлагање кандидата за чланство у Заједничком консултативном одбору састављеном од представника Европског економског и социјалног комитета и представника социјалних партнера и организација цивилног друштва у Републици Србији** расписан је у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Рок за подношење пријава трајао је од 14. септембра до 15. октобра. 2023. године. У складу са Јавним позивом, задатак Комисије за избор кандидата из реда удружења и других ОЦД за чланство у Заједничком консултативном одбору, састављене од представника Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог био је да утврди испуњеност критеријума који су њиме прописани, те сачини и објави Листу кандидата који су испунили тражене критеријуме, док се коначан процес избора одвија путем гласања од стране удружења и других ОЦД. Све ОЦД-а регистроване на територији Републике Србије имале су право гласања. На Јавни позив пријавило се 5 ОЦД-а од којих једна организација није испунила критеријуме дефинисане Јавним позивом. За кандидате из четири ОЦД гласало је око 140 ОЦД и изабрана су 3 представника из три организације са највећим бројем гласова.
14. **Јавни позив организацијама цивилног друштва за учествовање у давању предлога, примедби и сугестија (стручне консултације) на нацрт документа Процена претње од тешког и организованог криминала (SOСТА 2023)** је упућен у сарадњи са Министарством унутрашњих послова. Рок за подношење пријава трајао је од 23. октобра до 03. новембра 2023. године. На Јавни позив пријавиле су се 2 ОЦД-а док је само један представник предложен из организације која је испунила унапред задате критеријуме.
15. **Јавни позив организацијама цивилног друштва за предлагање кандидата за чланство у Савету за Национални оквир квалификација Републике Србије** упућен је у сарадњи са Канцеларијом за дуално образовање и Национални оквир квалификација. Рок за подношење пријава трајао је од 14. до 24. новембра 2023. године. На Јавни позив пријавиле су се 3 ОЦД-а и изабрана је представник из 1 организације која је испунила критеријуме дефинисане Јавним позивом.

У погледу начина спровођења јавних позива важно је истаћи да трочлану Комисију за реализацију јавног позива чине два члана и њихови заменици из органа државне управе који је иницирао спровођење поступка и један члан и његов заменик из Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог.

Када је у питању позив који се спроводи за потребе самог Министарства, Комисију чине представници сектора у оквиру Министарства на чију иницијативу се врши избор представника цивилног друштва и представник Сектора за сарадњу са цивилним друштвом.

У току 2023. године спроведено је укупно 15 јавних позива.

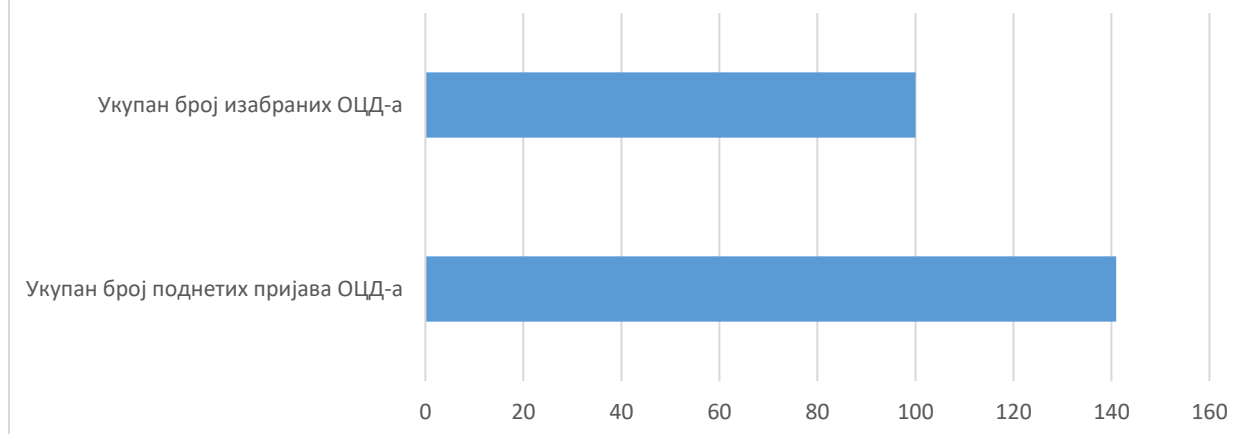
Поређењем укупног броја расписаних јавних позива по годинама (2021. године - 18 јавних позива, 2022. године - 12 јавних позива, 2023. године - 15 јавних позива) утврђено је да је тренд укључивања ОЦД-а и број расписаних јавних позива стабилан.

Графикон 1. Преглед расписаних Јавних позива по годинама

Када је у питању број организација које су показале заинтересованост за учешће у процесима израде и доношења прописа и докумената јавних политика, односно оних које су учествовале у јавним позивима у 2023. години, укупно је поднета 141 пријава од стране 88 различитих ОЦД-а у оквиру 15 јавних позива. Од наведеног броја пријава предложено је за укључивање у радна/саветодавна тела 100 чланова и 90 заменика чланова из 62 различите ОЦД (поједини јавни позиви имали су за циљ само избор члана не и заменика члана). То практично значи да је око 70% заинтересованих организација за учешће у процесу израде прописа и документа јавних политика предложено за именовање у радним групама/саветодавним телима.

Графикон 2. Број поднетих пријава/ Број предложених ОЦД-а

Уколико упоредимо захтеве дефинисане јавним позивима и податак да је кроз 15 јавних позива тражено укупно 110 ОЦД-а, за које је поднело пријаве укупно 141 ОЦД-а, добијамо податак о постојању велике заинтересованости за укључивање у радна/саветодавна тела од стране ОЦД-а.

Поредећи укупан број пристиглих пријава и број одбачених пријава утврђено је да је око 22% пријава одбачено због неиспуњавања формалних услова прописаних Јавним позивом. Овај податак нам надаље указује да је неопходно спровести обуке са ОЦД на тему примене Смерница за укључивање ОЦД у радне групе за израду предлога докумената јавних политика и нацрта, односно предлога прописа.

У погледу броја жена и мушкараца представника цивилног друштва који су предложени за чланство у радним групама/саветодавним телима, евидентиран је већи број жена (131) у односу на број мушкараца (59).

Графикон 3. Однос мушкараца и жена предложених за учешће у раду радних/саветодавних група

Значајно је надаље истаћи да је у четири јавна позива предложен, а потом и именован у радну групу, већи број представника ОЦД од оног који је планиран јавним позивом.

Министарство, у циљу укључивања ОЦД у радне групе за израду предлога докумената јавних политика и нацрта, односно предлога прописа примењује искључиво механизам избора прописан Смерницама.

У циљу разумевања значаја укључивања ОЦД у рад радних група и саветодавних тела и процедуру укључивања ОЦД прописану Смерницама, Министарство је 17. новембра 2023. године организовало обуку за запослене у органима државне управе на тему примене Смерница. Обуци која је организована у Београду, је присуствовало 25 представника из више од 20 органа државне управе. На обуци је учесницима представљен процес избора представника ОЦД у различита радна и саветодавна тела, начин иницирања односно покретања поступка избора представника ОЦД од стране државних органа, процес креирања јавног позива за подношење кандидатуре ОЦД за учешће у радним групама, дефинисање критеријума, начин и поступак објаве, достављање пријава и начин њихове селекције. Такође представљено је и искуство у пракси током досадашње примене Смерница.

II Други начини укључивања цивилног друштва у процес доношења прописа

Министарство, у складу са мандатом који има, упутило је допис број 119-01-00039/2023-06 од 05. 06. 2023. године, органима државне управе, како би извршила евидентирање, укупног број ОЦД које су укључене у рад повремених радних тела (повремених радних тела чији је мандат у току 2023. године) која се оснивају одлуком Владе Републике Србије (савет, радна група, експертска група итд.), а на предлог ресорног органа државне управе.

У складу са извештајима који су достављени Министарству, укупан број органа државне управе које су током 2023. године упутиле предлог Влади Републике Србије за оснивање повремених радних тела са учешћем ОЦД је 9, док је Одлуком Владе Републике Србије, а на предлог надлежног државног органа укупно основано 21 повремено радно тело. Укупан број ОЦД-а које су узеле учешће у раду повремених радних тела а која су основана током 2023. године одлуком Владе Републике Србије је 65. Из редова ОЦД-а, учешће у раду повремених тела, узело је 116 чланова и 33 заменика чланова.